

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 120 Din, za
inozemstvo 140 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevná služba

2050. — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENECE

Z nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cek. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inserate;
Sarajevo št. 7563,
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Izhaja vsak dan zjutraj, razen
ponedeljka in dneva po prazniku

Nemška pritožba

Zunanje-politični odsek nemškega državnega zbora je dne 2. decembra v prisotnosti zunanjega ministra dr. Curtiusa med frenečnim odobravanjem vseh članov odseka sprejel protestno resolucijo, v kateri izraža svoje »ogorčenje nad poljskimi nasilstvi, izvršenimi nad nemško manjšino za časa volitev«. Istčasno je trajni nemški delegat pri Društvu narodov v Ženevi uradno pritožbo nemške vlade proti poljski vladi radi »nasilstev, ki so nemški narodni manjšini na Poljskem dala povod za mišljenje, da je brezpravna in brez vsake zaščite. Nemški vladi se je zdelo potrebno, da svoj protest podpreta z maskirano grožnjo, češ, da si Nemčija pridržuje pravico enčasnno tudi odpoklicati stalno nemško delegacijo pri DN, če bi se njeni pritožbi ne posvečila popolna pozornost.

Nemška demarša v Ženevi je zelo resna, o tem nihče ne sme dvomiti, in nemška vlada se je zavedala svoje odgovornosti, ko je segla po tem usodnem sredstvu. Resnici na ljubo bodi povedano, da tudi nihče ne odneke Nemčiji, ki je država — članica Društva narodov, pravice, da se poslužuje procedure za reševanje manjšinskih vprašanj in opozori ženevske mednarodne ustanove na gotove nered, ki se po njenem mnenju dogajajo pri njeni sosedni pri postopanju z nemško narodno manjšino. Toda odhod pa do dejanskega izkoriščanja te pravice je še dolga pot. Tradicije, ki jih je ustvarila diplomatska praksa, poznajo še nešteto drugih sredstev, ki se morajo izrpati prej nego da se seže po skrajnem. Poslaviti meni nič, tebi nič eno veliko državo pred svetovno razsodišče, to je torej v luči diplomatskih običajev zelo resno početje, vporabljivo le, kadar so vsa druga sredstva odpovedala. Mi nismo slišali, da bi bila nemška vlada stavila kaka vprašanja svojih sosed, ali da bi bila nemška diplomacija napravila pomirjevalne poskuse v Varšavi. Nam je znano le, da se vrši že več tednov po vseh nemških listih sistematična in srdita gonja proti poljski državi. S tem, da je nemška vlada brezobzirno šla pred ženevsko ustanovo, je dala tej celi gonji svoj plačet, ter tako potrdila, da je v odnosih s slovansko Poljsko hotela ohraniti stari prezirljivi duh, v katerem se je že cesarska Nemčija vedno razgovarjala s slovanskimi narodi. Iz prednjega bi tudi sledilo, da Nemčija nčde več prikrivati, da jo loči od Poljske nepremostljiv konflikt, katerega je odločena brezobzirno in brez izbire sredstev rešiti v svoj prilog. Nemška demarša v Ženevi je z drugimi besedami rečeno, začetek nemške ofenzive proti vzhodnim mejam. Interes za nemško manjšino na Poljskem je torej le občajni karitativni suknič, ki zakriva nemško sovraštvo proti slovanski Poljski in domotožje germanstva za pokrajini, ki jih je v svetovni vojski moralo žrtvovati na oltar načela samoodločbe narodov.

Mi smo seveda zelo oddaljeni od tega, da bi poljsko državo branili, ker ni znala preprečiti nekatere obžalovanja vredne izgredne prenapetih nacionalistov. Na tem mestu smo tozadevno zapisali že zelo ostre besede, ko smo govorili o drugi, mnogo večji in mnogo bolj zanimivi ukrajinski narodni manjšini, v imenu katere nikdo ne bo nosil pritožb v pisarno Društva narodov. Toda kljub temu smatramo za svojo dolžnost, da razjasnimo nekaj pojmov, ki bodo postavili nemško-poljski incident v pravo luč.

Ne nemški narod v celoti, niti nemška država kot taka, nista dosedaj veljala v zgodovini človeštva kot zglejna zagovornika pravic narodnih manjšin. Ustvarila sta si za svoje potrebe celo čisto posebno politično me afiziko, po kateri je nemški narod najbolj kulturni ter ima kot tak od božje previdnosti natančno določeno poslanstvo, namreč da pripelje manj kulturne in začelaste slovanske narode v izobilje nemškega Kanaana. Pod zaščito te lepe formule, v koje resničnost je nemški narod veroval, se je vršila germanizacija širokih slovanskih pokrajin na vzhodu in na jugu. Kdo pa je protestiral v imenu svoječasne poljske manjšine v cesarski Nemčiji? Takrat poljska manjšina ni imela državnega zastopstva, je bila brez vsake šole, o kakšni kulturni avtonomiji ni bilo nobenega sledu. Poljski jezik se je uradno zasramoval in poljska pripadnost se je javno istovetila z nekulturnostjo in barbarstvom. Kdo pa je v cesarski Nemčiji, ki še ni daleč za nami, protestiral, ko je moral poljski kmet pred surovo silo pomenevalnih družtev, kot sta bila Súdmarka in Ostmarka, trumoma bežati raz zemljo svojih očetov ter se izgubiti med brezimenskimi proletarijatom v šlezjskih premogovnikih, ali pa se potopiti v emigraciji v Porurju in v Ameriki? To so zgodovinska dejstva, ki danes vsaj še niso zaprašena. Človek se upravičeno vprašuje, kako si sedanja republikanska Nemčija, katere vodijo še stari cesarski uradniki, more svojiti pravico, da na mednarodnih razsodiščih nastopa naenkrat v bleščeti pozici zaščitenih narodnih manjšin. Menjalista nobenega naroda se v teku desetih let ne spremeni. Tudi nemška se ni in se ne more. Kakor globoko mi sicer tudi spoštujemo nemški patriotizem, nemško vztrajnost pri delu in nemški ustvarjalni genij, mi in z nami še ostala Evropa, mi bomo še desettletja odrekli vsako kompetenco, da kjer koli govori o dolžnostih, ki jih imajo posamezne države do svojih narodnih manjšin.

Na drugi strani pa moramo povedati brez strahu še to, da se je v Evropi nekaj bistveno spremenilo od l. 1919. Včasih v Evropi ni bilo slovanskih držav. Danes so, med njimi celo nekatere, ki imajo pravico do naslova velesil. To je živ dokaz za to, da slovansko polagoma sega po vlogi, ki mu jo daje njegova številna moč. To je ono novo v Evropi in v evropski politiki. Nanj se bodo morali privaditi vsi, tudi one države, ki še živijo v starih iluzijah. Če nemška demarša doseže ta cilj, potem je bila koristna in potrebna.

Nova doba v razvoju fašizma

„Osvobodimo stranko mrtvih bremen“ — „Proti korupciji v stranki“ — Nova fašistična organizacija čistih

Berlin, 4. decembra. d. Rimski dopisnik »Germania« pošilja svojemu listu zelo zanimive podatke o globokih prenosih v sestavi fašizma in o njegovem programu. Spočetka ugotavlja, da je bil odhod energičnega Turattija, katerega je nadomestil čisti fašist Giuratti, bil zadostno znamenje za vsakega opazovalca, da se dogajajo v življenju fašizma velike spremembe. Mussolini sam je z veliko jasnostjo poudaril na svečanem govoru ob priliki obletnice pohoda v Rim, da se mora fašistična stranka znebiti nezanesljivih in izdajniških pristavev. Novi tajnik Giuratti je takoj nato razpčsal na vsa fašistična tajništva nova zelo stroga navodila za izdajanje strankinih izkaznic, češ stranka ne bo zdrava, predno se ne bo osvobodila obteževalnih mrtvih v svoji sredini.

Polagoma se je zvedelo v javnosti, da je stranka bila prisiljena izvršiti radikalno čiščenje radi neprijetnih škandalov, ki so se pripetili osobito v severni Italiji. Izraziti fašisti, v visokih službah so bili aretirani in so jim je pred sodiščem dokazalo, da so bili korupcionisti. Celo fašistični komandant milanske trupe, general Dabusi, je bil radi goljufije obsojen. Velike nerednosti so se

odkrile tudi v občinski upravi mesta Milana. »Cel Avgijev hlev se je odprl pred preiskovalno komisijo.« Čiščenje je izvršil bivši generalni tajnik stranke Farinacci v svojem listu »Regime Fascista«. Dokazal je županu Belloniju, da je bil upravni svetnik 25 bank in da je od ene same vlekkel 250.000 lir same nagrade. Njegov list je sicer vdan Mussoliniju, toda vodi oster boj »proti degeneriranemu fašizmu, ki vključuje vse politične oportuniste in vse barantače z idejo fašizma in fašistične domovine.« V reviji »La vita italiana« se je v strupenem članku zopet zagnal v »fašistično zakulisje«, ter z vso njemu prirojeno energijo stavil zahtevo, da »mora biti upravna stavba fašistične organizacije pregledna in čista kot kristalno steklo«.

Tako se je vsa ta nesnaga razvila med široke plasti ljudstva. Mussolini je zato moral poklicati v vodstvo stranke zanesljivega in odločnega generalnega tajnika, ki naj »iztrebi ves plevel iz vrst fašizma«.

Giuratti si je stavil kot svojo prvo nalogo, ustvariti med vseučiliškimi dijaštvom elitne skupine. V reviji »Critica Fascista« je dal fašističnemu dijaštvu novo geslo: »Libro e Maschett« (knjiga in puška), ki naj jih spremlja pri vsem njihovem

delu ter jih usposobi za mir ravno tako kot za vojno.

»Giuratti bojuje zadnji boj, da bi zopet osvežil fašizem z novim mladeniškim duhom ter izruval vso neznačajnost in umazanost, ki se je tekom zadnjih let vrnila med fašistične vrste,« piše »Germania«. »Nepriistranski opazovalec se ne more odkrižati velike skrbi, kam bo ta novi fašizem, ki si stavlja knjigo in puško obremen za »najvišji cilj« privedel italijanski narod in kakšen bo njegov vpliv na razvoj evropske politike. Nova orientacija fašizma vsebuje mnogo nevarnega, nevarnega za vzdrževanje evropskega mira. Fašizem je že prej vso mladino militariziral, tako da je nemogoče misliti, da bi Giuratti mogel storiti še kaj več. Vendar je pa iznašel še nekaj novega. Dne 20. novembra je ministrski svet odločil, da mora vsak italijanski mladenič od 18. do 21. leta obiskovati posebno vojaško pripravljalno šolo, ki ga bo vzposobila za armado. Giuratti je na ta način izvedel, kar niti Napoleonu ni bilo dano, da bo vsak Italijan prišljen iti skozi fašistično šolo, v kateri bo vladala na strožja disciplina. Kam merijo vse te priprave? Kakšno temno bodočnost napovedujejo!

Ustanovitev fašistične Čeke

V Italiji je bila ustanovljena tajna policijska organizacija za pobijanje protifašizma

Rim, 4. dec. »Giornale d'Italia« napoveduje, da bo železna pest zadel vse trgovce in gospodarske kroge, zato jih poziva, da se pokorijo. V opomin navaja, koliko trgovcev je po raznih italijanskih mestih zaprtih. Fašizem bo sedaj vso to borbo prenesel na nevspešne elemente v gospodarskih vrstah, da bo tako široke mase nase opozoril. Listi, ki so dosedaj molčali o teh aretacijah, sedaj odkrito pišejo in napovedujejo, da se bodo te aretacije in represalije proti nevspešnim političnim elementom, izvrševale brez kolebanja.

Vsi fašistični listi danes pozdravljajo novo ustanovljeno posebno politično organizacijo »O. V. R. A.«, ki deluje pri glavnem ravnateljstvu za javno varnost. Podrejena je notranjemu ministru. Ta fašistična policijska sekcija je javnopravna. Ima isti značaj, kakor sovjetska G. P. U.

V službenem obvestilu o pravicah, ki jih ta

O. V. R. A. izvršuje, se navajajo tri zarotniške organizacije, ki so naperjene proti fašističnemu režimu.

Tribuna pozdravlja represivne mere in zahteva, da fašistični režim ne more biti več strpen. Kdor dvigne roko proti njemu, mora biti kaznovan. O. V. R. A. more preprečiti vse poskuse, predno postanejo nevarni. Policija v liberalnih demokracijskih državah nastopa šele takrat, ko je prisiljena k intervenciji. Nova organizacija pa ima dvojno nalogo:

1. da nenadoma doseže krivca, preden je mogel izvršiti delo.
2. Delovanje te policije vključuje vsako drugo, če tudi vsopredno iniciativo in intervencijo. Fašistična revolucija in fašistična država, sta poverili to novo delikatno nalogo izključno tej novi ustanovi. »Lavro fascista« navdušeno pozdravlja to novo organizacijo.

Socialist predsednik avstrijskega parlamenta

Eldersch izvoljen z glasovi socialistov in Velenemcev

Dunaj, 4. dec. kk. Narodni svet je danes volil svojega predsednika. Za prvega predsednika je bil izvoljen socialni demokrat Eldersch. Pri prvi volitvi je dobil Eldersch 80 glasov socialistov in Velenemcev, bivši krščanski socialni kanceler Ramek 65 glasov, Landbundovec Pistor 8 glasov, Heimwehrovec Lengauer pa tudi 8 glasov. Pri drugi volitvi je dobil Eldersch 80, Ramek 73 (ker so zanj glasovali Heimwehrovci) in Pistor 8 glasov. Pri tretji volitvi je bilo oddano 11 praznih glasovnic. S tem je bil Eldersch izvoljen za prvega predsednika, ki se je za to zahvalil v kratkem govoru. Drugi predsednik je postal Ramek s 84 glasovi tretji pa Velenemec dr. Straßner s 111 glasovi. Po tej volitvi je prišla v

dvorano nova vlada dr. Enderja, katero so sprejeli krščanski socialci in Schönbrot blok z aplavzom. Heimwehr in socialni demokrati pa molče. Vlada bo podala svojo izjavo jutri.

Dunaj, 4. dec. kk. Bivši zvezni kanceler dr. Seipel se je na koncu današnje seje narodnega sveta poslovil od svoje stranke. Nastopil bo dopust, da si utrdi svoje zdravje, ki še vedno ni dobro radi prestane pljučne bolezni. Prvi čas dopusta bo prebil v Meranu.

Dunaj, 4. dec. kk. Na današnji ustanovni seji štajerskega deželnega zbora je bil dr. Rintelen z glasovi meščanskih strank petič izvoljen za deželnega glavarja.

„Kralj, ki upravlja“

Poljski glas o Jugoslaviji

Varšava, 4. decembra. AA. »Gazeta Polska« priobčuje v večerjanski številki članek pod naslovom »Kralj, ki upravlja«. List opisuje razvoj jugoslovanske vlade od prejšnjih časov do sedanjosti. Pravi, da je kralj Aleksander izjema med vladarji z ozirom na to, ker ne vlada samo, temveč tudi upravlja s tem, da jemlje nase osebno odgovornost pred svetom in zgodovino za usodo države, ki povečuje svobodo že izza dobe prvega Karadjordje. List pravi nadalje: Proglasitev narodnega edinstva Srbov, Hrvatov in Slovencev dne 1. decembra 1918 je bilo dejanje največje zgodovinske važnosti. Ko je nato državna ureditev trpela zaradi motenj s strani raznih strankarskih

oligarhij, je kralj Aleksander sklenil, da ukine parlamentarizem, odstrani centralizem in da državi novo ureditev. Sam je prevzel vso odgovornost, podredil sebi vladu generala Petra Živkovića, ki v nobenem pogledu ni diktator-ska. Uvedel je v državi pravilne reforme. To reformatično delo se nadaljuje. Mednarodni položaj kraljevine Jugoslavije je najboljšje opredeljen z besedami, ki jih je izrekel kralj Aleksander dopisniku pariškega »Journala«:

»Ostati hočem neomahljiv branitelj pogodb ter voditi politiko sporazuma in miru.«

Na te besede je lahko jugoslovanski narod ponosen. Značilno so za 12. obletnico državnega ujedinjenja.

Odlikovanje gospodarstvenikov

Belgrad, 4. decembra. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja so na predlog ministra za finance odlikovani z redom Jugoslovanske krone:

IV. stopnje dr. Ivan Slokar, direktor Zadrugne gospodarske banke v Ljubljani,

V. stopnje Avgust Tosti, ravnatelj Kreditnega zavoda za trgovino in industrijo v Ljubljani, Hanuš Krofta, direktor Ljubljanske kreditne banke, dr. J. Krsnik, ravnatelj Kmetke posojilnice ljubljanske okolice in Marij Dobrila, glavni tajnik ljubljanske borze.

Otvoritev trgovskega muzeja

Belgrad, 4. dec. m. V navzočnosti trgovinskega ministra Demotrovića, zastopnika finančnega ministra, zastopnika kmetijskega ministra, zastopnika gospodarskih organizacij, guvernerja Narodne banke Bojlonija, industrijalcev Vape in Matejčiča, se je danes otvoril novoustanovljeni trgovski muzej, čigar pokrovitelj je inšpektor Jaka Grgarević. Trgovinski minister je v otvoritvenem govoru dejal, da je trgovinsko ministrstvo ustanovilo ta muzej, da skupno z zavodom za pospeševanje za zunanjo trgovino jača naš izvoz. Njegovi nalogi sta, da v Belgradu na enem mestu zbira vse produkte trgovske in obrtne delavnosti, ker se v Belgradu zbira naj-

Novi ban dravske banovine

Belgrad, 4. decembra. AA. Z ukazom Nj. Vel. kralja je bil na predlog predsednika ministrskega sveta in ministra za notranje zadeve ter na pod-savi čl. 5 in 18 zakona o razdelitvi kraljevine Jugoslavije na upravna področja postavljen za bana dravske banovine dr. Drago Marušić, odvetnik v Ljubljani in član vrhovnega zakonodajnega sveta.

Novi ban dravske banovine je rodom z Gorjskega in se je že v letih študij pečal z narodnim in političnim delom. V ruskem ujetništvu za časa svetovne vojne je vsopil v srbsko vojsko kot prostovoljec, nato pa se je udeleževal v zapadni Evropi in Ameriki kot propagator jugoslovanske ideje. Sodeloval je tudi na mirovni konferenci. L. 1923. pa se je vrnil v Ljubljano ter zlasti sodeloval v bivši SKS. Leta v jeseni je bil imenovan za člana Vrhovnega zakonodajnega sveta.

Zbližanje med Anglijo in Egiptom

Jeruzalem, 4. dec. kk. Kakor doznava Vaš dopisnik, so se v Kairu v šila uspešna tajna pogajanja med stranko Vafid in angleškim višjim komisarjem radi silitve angleško-egiptovske pogodbe. Stranka Vafid je popustila v sudanskem vprašanju in pristala na to, da se vprašanje odgodi za pet let. Če bo London sprejel ponudbo stranke Vafid, kar je pričakovati, postane neizogiben padec egiptovske vlade in se stranka Vafid vrne na vladu. V kabinetu Sidki paše je prišlo do razkola. Minister Daki paša propagira novo stranko. Zato je verjetno, da se bodo volitve odgodile.

Sklicanje poljskega parlamenta

Varšava, 4. decembra. AA. Pat poročila: Predsednik poljske republike je podpisal ukaz, ki z njim sklicuje poljski sejm, poljski senat in gornješlezjski sejm k prvemu zasedanju na dan 9. t. m.

Iz mednarodnega urada za delo

Ženeva, 4. decembra. AA. Jutri se sestane mednarodni urad za delo, ki bo razpravljal o vprašanjih, glede katerih so odgovorile po vprašalnih polah posamezne države.

Turčija obdrži proste roke

Istanbul, 4. decembra. kk. Turški zunanji minister Tefik Ruždi bej je danes popoldne zopet dospel v Istanbul, vračajoč se iz Sofije. Obiskal je na prej predsednika Mustafa Kemal pašo, ki biva sedaj v Istanbulu, potem pa je odpotoval dalje v Ankaru, da poroča izmet paši. Italijanske vesti o zatrevanju pomenu potovanja Ruždi beja v Rim označujejo v Istanbulu kot pretravane. Zanika se odločno vsaka obvezanost Turčije na kombinacije, ki služijo tujim interesom. V tukajšnjih poučenih krogih se naglašja, da Turčija ravno tako kakor Grčija nista popolnoma nič interesirani pri reviziji pogodb. Edini cilj obeh držav, popolnoma neodvisno od pogodb z Italijo, je ustvaritev jamstva za to, da rivaliteta velesil nikdar več ne bo motila miru na vzhodnem Sredozemskem morju, posebej pa na Balkanu.

Velikanski požar v Newyorku

Newyork, 4. dec. kk. Požar v Brooklinu je povzročil v prvih jutranjih urah tudi eksplozijo ogromne destilacijske naprave 50.000 galon. Eksplozija je porušila zid tovarne, ki je zasul več gasilskih voz in gasilcev. K sreči pa nihče ni bil ranjen. Požar je že lokaliziran in ni nobene nadaljnje nevarnosti.

več tujcev, ki bodo v muzeju mogli videti vse, kar jih zanima. Druga naloga pa je, da se zbira v njem material, ki je potreben za mednarodne razstave. Minister je apeliral na gospodarske kroge, da posvečajo muzeju največjo pozornost

